

Shahid Bahonar
University of Kerman

Iranian Society for
the Promotion of Persian Language
and Literature

Language, Power, and Identity Representation in the Isfahani Local Tale “Parichehr” Compared with the European Tale “Snow White” from a Sociolinguistic Perspective*

Hamidreza Ghanooni¹ | Parvin Gholamhoseini²

1. Corresponding author, Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Payam Noor University, Tehran, Iran. hrghanooni@pnu.ac.ir.

2. Department of Persian Language and Literature, Faculty of Literature & Human Sciences, Lorestan University, Khorramabad, Iran. Parvin2012gh@yahoo.com.

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 22 October 2025

Received in revised form 9

November 2025

Accepted 10 November 2025

Published online 31

December 2025

Keywords:

Sociolinguistics,
Isfahani folk tale,
Parichehr and the Seven
Dwarfs,
Snow White.

ABSTRACT

Folk tales, as cultural and social representations, provide a rich context for sociolinguistic analysis. This study, adopting a sociolinguistic approach, examines the role of language and discourse in shaping power, identity, gender, social interaction, deception, and justice in the Isfahani tale Parichehr and the Seven Dwarfs, while also comparing it with the tale of Snow White to highlight the shared and divergent cultural and linguistic features of the two narratives. The findings indicate that language in these tales is not merely a medium of communication but a mechanism for consolidating or contesting power, representing identity, and regulating social relationships. Antagonistic characters employ language as a tool of domination to constrain the protagonist's agency, whereas supportive characters, through empathetic discourse, reinforce social cohesion and order. This study demonstrates that folk tales function beyond entertainment; they are instruments for reproducing and structuring social relations, legitimizing hierarchies, and reflecting cultural norms and values. Sociolinguistic analysis of these texts provides a deeper understanding of cultural, social, and power structures, showing that language serves both as a medium of expression and as an effective mechanism for shaping society and culture.

*Cite this article: Ghanooni, H&Gholamhoseini, P. (2025). Language, Power, and Identity Representation in the Isfahani Local Tale “Parichehr” Compared with the European Tale “Snow White” from a Sociolinguistic Perspective. *Journal of Comparative Literature*, 17 (33), 189-211. <http://doi.org/10.22103/jcl.2025.26170.3890>

© The Author(s).

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: <http://doi.org/10.22103/jcl.2025.26170.3890>

Abstract

1. Introduction

Sociolinguistics, as an interdisciplinary field bridging linguistics and sociology, investigates the relationship between language and social structures, viewing language as a socio-cultural phenomenon that reflects identity, power, and ideology (Fairclough, 1995, p. 22; Fishman, 1972, p. 9). By analyzing linguistic variation, communicative acts, and social discourses, this field demonstrates how language contributes to both reproducing and resisting social norms and power hierarchies (Hymes, 1974, p. 13). This study adopts a sociolinguistic framework, utilizing Fairclough's critical discourse analysis to conduct a qualitative examination of the Isfahani folk tale *Parichehr and the Seven Dwarfs* and compare it with the classic tale of *Snow White*. Both macro-level (ideological and power representation) and micro-level (characters' linguistic actions) analyses are employed to clarify the interaction between language, identity, and power.

The research addresses the following questions:

1. How does language function in *Parichehr and the Seven Dwarfs*, and what roles does it play in representing power, identity, and social norms?
2. Which discursive elements in this tale are similar to or different from those in *Snow White*?
3. How does language shape social interactions and character relationships within the narrative?
4. What indicators of cultural and social norms, such as beauty, jealousy, and gender, are conveyed through language in this tale?

2. Methodology

This study draws on Norman Fairclough's framework of Critical Discourse Analysis (Fairclough, 1989, p. 23), which examines the dialectical relationship among language, power, and identity across three levels of analysis:

1. Textual Analysis: Examining the vocabulary, syntactic structures, and speech styles of the characters.
2. Discursive Practice: Investigating how meaning is produced and reproduced within cultural and communicative contexts.
3. Social Practice: Exploring how ideologies and power structures are reflected in linguistic actions.

This integrative framework enables the examination of the interrelations among language, power, and identity both at the level of individual dialogues and within the broader cultural structure of society.

3. Discussion

1-3. Language as an Instrument of Power and Domination

In this section, the analysis and interpretation of findings are conducted based on six main analytical axes of the study:

1. Language as an instrument of power and domination
2. Language and the discourse of identity
3. Language and gender
4. Language as an agent of socialization and interaction
5. Language, magic, and deception
6. Language, justice, and revenge

First, these axes are examined in the local Isfahani folktale *Parichehr* and the Seven Dwarfs to reveal their linguistic structures, speech styles, and socio-cultural reflections. Then, using a comparative and sociolinguistic approach, the same axes are analyzed in the European tale *Little Snow-White* to identify points of convergence and divergence between local and global narratives.

1-1-3. Both *Parichehr* and the Seven Dwarfs and *Little Snow-White* illustrate how language functions as a tool of power, control, and social hierarchy in folktales. In *Parichehr*, the heroine's simple, polite, and transparent speech reflects honesty and moral capital, enabling her to negotiate crises and assert identity, while the stepmother's imperative, exaggerated, and self-centered language enforces dominance and social control. Dialogues with dwarfs and the mirror further reveal language as a medium of solidarity, moral legitimacy, and social mediation.

Similarly, in *Little Snow-White*, the Queen's commanding and manipulative speech acts consolidate psychological power, restrict freedom, and enact coercion, while Snow White and the dwarfs' cooperative, supportive language represents social harmony and moral order. Iconic phrases-such as the mirror's evaluation and descriptive imagery of Snow White-demonstrate the symbolic and normative function of language, reproducing cultural hierarchies and ethical ideals. Overall, both narratives show that language is not merely communicative but a performative and strategic instrument, capable of exerting dominance, shaping perception, reinforcing morality, and mediating social and ethical structures.

2-3. Language and the Discourse of Identity

Individual and collective identity are shaped through linguistic discourse and reproduced within cultural interactions. According to Hall (1996, p. 4), identity is a discursive, fluid process defined within social relationships. Fairclough (1992, p. 65) also views language as a primary arena for representing and stabilizing social identities.

1-2-3. In *Parichehr* and the Seven Dwarfs

Language serves as a key tool for representing and stabilizing character identities. Each speech act reflects both meaning and the social position of the speaker. *Parichehr*, through simple, honest, and polite language, establishes her identity as noble, innocent, and responsible. Her dialogue with the hunter demonstrates language as a substitute for violence, becoming a tool for ethical and social negotiation:

Don't kill me; hunt an animal instead and bring its heart and liver to the stepmother. Take my pearl necklace for yourself in return." (Faroughi, 1978, p. 90)

Conversely, the stepmother uses self-centered, competitive language to construct a dominance-oriented identity. The mirror functions as a discursive tool, allowing her to reinforce hierarchical superiority and marginalize others:

"Oh! How beautiful I am. No one is as beautiful as me." (ibid., p. 89)

Overall, language in this tale operates at individual, moral, and social levels: *Parichehr*'s speech consolidates ethical and humane identity; the stepmother enforces a power-driven identity; and the dwarfs' collective speech reflects social cohesion. Each character's discourse mirrors their position within the story's social and cultural system.

2-2-3. In *Little Snow-White*

Snow White's simple, honest, and innocent speech constructs a pure, noble, and vulnerable identity:

My name is Snow White. My stepmother wanted to kill me, but the hunter spared me, and I ran until I found your house.

In contrast, the Queen uses repetitive, manipulative language to assert dominance, measuring her social power against others:

Mirror, mirror, on the wall, who is the fairest of them all?

Snow White's interactions with the dwarfs illustrate collective and social identity, where cooperative language and assigned responsibilities stabilize her social role. Descriptions like "white as snow, red as blood, black as ebony" create an idealized cultural identity, contrasting the Queen's jealous and power-driven persona.

3-3. Language and Gender

Contemporary approaches view language as a mechanism for producing and representing gender, not merely reflecting biological differences (Butler, 1990; Tannen, 1990; Coates, 2013)

1-3-3. Parichehr and the Seven Dwarfs

Language constructs gender identities: Parichehr's polite, honest speech reflects traditional feminine traits such as nobility, empathy, and responsibility, while the stepmother's competitive, power-driven language expresses dominance and jealousy. The dwarfs' speech emphasizes collective male roles based on care, order, and social cohesion.

2-3-3. Little Snow-White

Snow White's polite, direct language represents innocence and morality, whereas the Queen's commanding and jealous language asserts dominance and social control. Interactions and tasks reinforce social and gender roles, showing language as a tool for shaping gendered identities and cultural norms.

4-3. Language as a Tool of Socialization and Interaction

Parichehr: Language mediates relationships, social roles, and identity. Dialogues with dwarfs create solidarity and inclusion, while interactions with the hunter help navigate power and survival. Even silences and gestures function as meaningful social acts.

Snow White: Language facilitates trust, social integration, and adherence to norms. Polite, respectful speech enables her to gain acceptance and navigate new social environments, reflecting socialization processes and reinforcement of collective rules. Symbolic descriptions also encode cultural values and social positioning.

5-3. Language, Magic, and Deception

In Parichehr and the Seven Dwarfs, language functions as a tool of manipulation and control. The stepmother uses seemingly kind and persuasive speech to approach Parichehr in disguise, demonstrating how language can alter fate, enforce power, and seduce or deceive.

In the story Little Snow-White, language, in addition to its social and identity functions, also appears as a tool of magic, deception, and exertion of power. The stepmother uses speech and language to consolidate her authority and, through deception, aims to threaten Snow White's position. In this story, language is not merely a means of communication but a tool for psychological influence, controlling others, and guiding their behavior.

4. Conclusion

Critical discourse analysis of the tale Parichehr and the Seven Dwarfs reveals that language in this narrative is not merely a medium of storytelling but a fundamental mechanism for the reproduction and contestation of power. The discourse of Zan-Baba/the Queen, employing strategies of disparagement, exclusion, and evaluative labeling, enacts a symbolic form of linguistic violence, drawing its authority from social recognition and cultural hegemony. In contrast, Parichehr's language, as a discourse of resistance grounded in ethical and justice-oriented values, challenges dominant norms and enables the redefinition of feminine identity within a moral and collectivist framework. The dwarfs' language functions as a discourse of

solidarity, creating a dialogic space that mediates between domination and resistance. Comparison with Snow White indicates that, in Western discourse, truth is institutionalized as an external and absolute reference (the mirror), whereas in the Iranian cultural context, the legitimacy of truth emerges from internal relationships, kinship, and collective dialogue. From this perspective, Iranian discourse, unlike the individualistic European model, is collectivist, ethically oriented, and internally generated. Therefore, language in Parichehr and the Seven Dwarfs constitutes a symbolic field in which linguistic capital, legitimate power, and ethical resistance intersect in the reproduction or transformation of cultural structures.

Keywords: Sociolinguistics, Isfahani folk tale, Parichehr and the Seven Dwarfs, Snow White.

References [in Persian]

- Batani, M. R. (1975). *Language and society*. Sokhan, 6.
- Batani, M. R. (1976). *Sociology of language*. Culture and Life, 21.
- Batani, M. R. (1984). *Four essays on language* (2nd ed.). Tehran: Agah.
- Calvet, L. J. (2000). *An introduction to sociolinguistics* (M. J. Puyandeh, Trans.). Tehran: Naghsh-e Jahan.
- Emam, A. (1997). *Aspects of verbal differences between men and women in Iran*. In Y. Modarres & M. Dabirmoghadam (Eds.), *Proceedings of the Third Conference on Linguistics*. Tehran: Allameh Tabataba'i University Press & Institute for Humanities and Cultural Studies.
- Faroughi, A. (1978). *Local tales of Isfahan*. Tehran: Foroughi.
- Rastgoo, S. M., & Amirnejad, N. (2016). «The deceptive apple: A study on the reflection of the forbidden fruit in contemporary Persian poetry». *Journal of Lyric Literature Studies*, 14(27), 115–134.
- Rezvani, G., Bagheri-Khalili, A. A., & Parhizkar, F. (2011). *A sociolinguistic study of Tarikh-e Beyhaqi* (Master's thesis, University of Mazandaran).
- Shirvan, Z. (1997). «A semantic study of the term "Sociology of Language"». *Falsafeh (Philosophy)*, 2.

References [In English]:

- Bernstein, B. (1971). *Class, codes, and control*. Routledge.
- Brown, R., & Gilman, A. (1960). «The pronouns of power and solidarity». In T. A. Sebeok (Ed.), *Style in language* (pp. 253–276). MIT Press.
- Brown, R., & Gilman, A. (1989). «Politeness theory and Shakespeare's pronouns: A reanalysis». *Language in Society*, 18(2), 159–212.
- Fishman, J. A. (1970). *Sociolinguistics: A brief introduction*. Newbury House.
- Fishman, J. A. (1974). *The sociology of language: An interdisciplinary social science approach to language in society*. In T. A. Sebeok (Ed.), *Current trends in linguistics* (Vol. 12). Mouton.
- Grimshaw, A. D. (1973b, 1974a). *Reviews of sociolinguistics*. Language in Society.
- GrimmStories. (n.d.). Snow White. Retrieved from https://www.grimmstories.com/en/grimm_fairy-tales/snow-white
- Gumperz, J. J., & Hymes, D. H. (Eds.). (1972/1986). *Directions in sociolinguistics: The ethnography of communication*. Holt, Rinehart and Winston.
- Lemert, C. (1979). *Sociology and the twilight of man*. Southern Illinois University Press.
- Matthews, P. H. (2014). *The concise Oxford dictionary of linguistics* (3rd ed.). Oxford University Press.
- Milroy, J., & Milroy, L. (1999). *Authority in language: Investigating language prescription and standardisation*. Routledge.

- Trask, R. L., & Stockwell, P. (2007). *Language and linguistics: The key concepts* (2nd ed.). Routledge.
- Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: An introduction to language and society* (4th ed.). Penguin.
- Wells, J. C. (1982). *Accents of English* (Vol. 1). Cambridge University Press.

بازنمایی زبان، قدرت و هویت در قصه محلی اصفهانی «پریچهر» با قصه اروپایی «سفیدبرفی» از منظر جامعه‌شناسی زبان*

حمیدرضا قانونی^۱ | پروین غلامحسینی^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. hrgahanooni@pnu.ac.ir

۲. دکتری، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران. Parvin2012gh@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۳۰</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۸/۱۸</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۹</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۰/۱۰</p> <p>کلیدواژه‌ها: جامعه‌شناسی زبان، قصه محلی اصفهان، پریچهر و هفت کوتوله، سفید برفی.</p>	<p>قصه‌های عامه، به‌عنوان بازنمایی‌های فرهنگی و اجتماعی، بستری غنی و مناسب برای تحلیل تعامل میان زبان، جامعه و قدرت از منظر جامعه‌شناسی زبان فراهم می‌آورند. این پژوهش با رویکرد جامعه‌شناسی زبان، به بررسی نقش زبان و گفتمان در شکل‌دهی به قدرت، هویت، جنسیت، تعامل اجتماعی، فریب و عدالت در قصه پریچهر و هفت کوتوله می‌پردازد و در عین حال، تطبیق آن با قصه سفیدبرفی، ابعاد فرهنگی و زبانی مشترک و متفاوت این دو قصه را روشن می‌سازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که زبان در این قصه‌ها نه صرفاً ابزار ارتباط، بلکه سازوکاری برای تثبیت یا چالش قدرت، بازنمایی هویت و تنظیم روابط اجتماعی است. شخصیت‌های منفی از زبان به‌عنوان ابزاری برای سلطه و محدودسازی کنش قهرمان بهره می‌برند، درحالی‌که شخصیت‌های حامی با گفتمان‌های همدلانه، انسجام و نظم اجتماعی را تقویت می‌کنند. پژوهش حاضر با تمرکز بر این ابعاد زبانی نشان می‌دهد که قصه‌های عامه فراتر از سرگرمی، ابزار بازتولید و تنظیم روابط اجتماعی، تثبیت سلسله‌مراتب قدرت و بازنمایی ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی هستند. تحلیل جامعه‌شناختی زبان در این متون امکان درک عمیق‌تر ساختارهای فرهنگی، اجتماعی و قدرت را فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد که زبان هم ابزار بیان و هم سازوکار مؤثر برای شکل‌دهی به جامعه و فرهنگ است.</p>

شهرگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

*استناد: قانونی، حمیدرضا؛ غلامحسینی، پروین (۱۴۰۳). بازنمایی زبان، قدرت و هویت در قصه محلی اصفهانی «پریچهر» با قصه اروپایی «سفیدبرفی» از منظر جامعه‌شناسی زبان. *ادبیات تطبیقی*، ۱۷ (۳۳)، ۲۱۱-۱۸۹.

<http://doi.org/10.22103/jcl.2025.26170.3890>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

۱. مقدمه

۱-۱. بیان مسئله

جامعه‌شناسی زبان، به‌عنوان شاخه‌ای میان‌رشته‌ای از زبان‌شناسی و جامعه‌شناسی، به بررسی پیوند میان زبان و ساختارهای اجتماعی می‌پردازد و زبان را پدیده‌ای اجتماعی- فرهنگی می‌داند که بازتاب‌دهندهٔ هویت، قدرت و ایدئولوژی است (Fairclough, 1995: 22; Fishman, 1972: 9). این حوزه، با تحلیل تنوع و تغییرات زبانی، کنش‌های گفتاری و گفتمان‌های اجتماعی، نشان می‌دهد که زبان چگونه به بازتولید یا مقاومت در برابر نظم‌های اجتماعی و قدرت کمک می‌کند (Hymes, 1974: 13). پژوهش حاضر با رویکرد جامعه‌شناسی زبان و با بهره‌گیری از چارچوب «تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف»، به تحلیل کیفی گفتمان در قصهٔ محلی اصفهانی «پریچهر و هفت کوتوله» می‌پردازد و آن را با روایت کلاسیک «سفیدبرفی» مقایسه می‌کند. در این تحلیل، سطح کلان (بازنمایی ایدئولوژی و قدرت) و سطح خرد (کنش‌های زبانی شخصیت‌ها) به‌طور هم‌زمان بررسی می‌شود تا تعامل میان زبان، هویت و قدرت روشن گردد. در این پژوهش، پژوهشگر بر آن است تا با تحلیل تطبیقی قصهٔ محلی اصفهانی «پریچهر و هفت کوتوله» و داستان غربی «سفیدبرفی» از منظر جامعه‌شناسی زبان، به مجموعه‌ای از پرسش‌های زیر پاسخ دهد:

- زبان، چگونه در قصهٔ «پریچهر و هفت کوتوله» نقش‌آفرینی می‌کند و چه کارکردهایی در بازنمایی قدرت، هویت و هنجارهای اجتماعی دارد؟

- کدام عناصر گفتمانی در این قصه، مشابه یا متفاوت با داستان سفیدبرفی هستند؟

- زبان در روایت قصه چگونه بر ساختار روابط اجتماعی و تعامل شخصیت‌ها تأثیر می‌گذارد؟

- چه نشانه‌هایی از معیارهای فرهنگی و اجتماعی مانند زیبایی، حسادت و جنسیت از طریق زبان در این قصه، منتقل می‌شوند؟

۱-۱-۱. زبان و جامعه

زبان بنیادی‌ترین ابزار ارتباط انسانی و انتقال اندیشه، عاطفه و تجربه‌های اجتماعی است. این ابزار نه تنها وسیله‌ای برای تبادل معنا، بلکه سازوکار اصلی سازمان‌دهی روابط انسانی و بازتولید ساختارهای فرهنگی است (ر.ک: شیروان، ۱۳۷۶: ۱۶۶). از آن‌جا که زبان در بستر تعاملات اجتماعی پدید می‌آید، دگرگونی‌های جامعه به‌صورت مستقیم بر آن اثر می‌گذارند و تغییرات زبانی اغلب بازتابی از تحولات اجتماعی‌اند (ر.ک: باطنی، ۱۳۶۳: ۴۹). کاربرد زبان ماهیتی فرهنگی - تاریخی دارد و مرزهای آن، برخلاف مرزهای سیاسی، انعطاف‌پذیر و مقاوم در برابر تغییرات جغرافیایی‌اند (همان: ۴۹). هیچ جامعه‌ای از نظر زبانی کاملاً همگن نیست؛ زیرا افراد براساس موقعیت اجتماعی، جنسیت، سن و نیاز ارتباطی خود، گونه‌های متفاوتی از زبان را به کار می‌گیرند که در مجموع، گویش‌ها و سبک‌های اجتماعی زبان را می‌سازند (ر.ک: امام، ۱۳۷۶: ۱۹۳).

۱-۱-۲. جامعه‌شناسی زبان و زبان‌شناسی اجتماعی

جامعه‌شناسی زبان به بررسی چگونگی تأثیر ساختارهای کلان اجتماعی و فرهنگی بر کارکرد و جایگاه زبان می‌پردازد. در این رویکرد، زبان نه فقط بازتاب جامعه، بلکه عامل فعال در بازتولید مناسبات قدرت و نظم اجتماعی است (عزب‌دفتری، به نقل از رضوانیان و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۲). جامعه‌شناسی زبان می‌کوشد نشان دهد که چگونه نگرش‌های اجتماعی، سیاست‌های زبانی و سلسله‌مراتب طبقاتی بر ارزیابی لهجه‌ها، سبک‌ها و گونه‌های زبانی اثر می‌گذارند (Trask, 2007; Matthews, 2014, p. 22). در مقابل، زبان‌شناسی اجتماعی (Sociolinguistics) بیشتر بر تحلیل خرد تعامل‌های زبانی و رفتار گفتاری افراد در موقعیت‌های ارتباطی تمرکز دارد. پژوهش‌های لابوف دربارهٔ لهجه‌های نیویورک (Labov, 1972, p. 185) و مطالعات فیشمن دربارهٔ انتخاب زبان در موقعیت‌های دوزبانه (Fishman, 1970, p. 45) از نمونه‌های برجستهٔ این حوزه‌اند. در این دیدگاه، موقعیت اجتماعی گوینده و مخاطب و نقش‌های ارتباطی آنان عامل اصلی تفاوت در کنش‌های زبانی به‌شمار می‌رود.

از این منظر، پژوهش حاضر هر دو سطح تحلیل را در بر می‌گیرد: از منظر کلان (جامعه‌شناسی زبان)، بررسی می‌شود که چگونه بافت فرهنگی و ارزش‌های اجتماعی اصفهان در مقایسه با بافت اروپایی داستان سفیدبرفی، در شکل‌گیری گفتمان قدرت و هویت

در قصه پریچهر، مؤثر بوده است؛ و از منظر خرد (زبان‌شناسی اجتماعی)، کنش‌های زبانی شخصیت‌ها و تعاملات گفتاری آن‌ها تحلیل می‌شود تا سازوکارهای بازتولید یا مقاومت در برابر قدرت در متن آشکار گردد.

۱-۱-۳. چارچوب نظری و روش تحلیل

این پژوهش از چارچوب تحلیل گفتمان انتقادی نورمن فر کلاف (Fairclough, 1989, p. 23) بهره می‌گیرد که رابطه دیالکتیکی میان زبان، قدرت و هویت را در سه سطح تحلیل می‌سنجد:

۱. تحلیل زبانی: بررسی واژگان، ساختار نحوی و سبک گفتار شخصیت‌ها.
۲. تحلیل گفتمان: چگونگی تولید و بازتولید معنا در بافت‌های فرهنگی و ارتباطی.
۳. تحلیل اجتماعی: بازتاب ایدئولوژی‌ها و ساختارهای قدرت در پس کنش‌های زبانی. این چارچوب ترکیبی، امکان بررسی روابط میان زبان، قدرت و هویت را هم در سطح گفت‌وگوهای فردی و هم در سطح ساختار فرهنگی جامعه فراهم می‌کند.

۱-۱-۴. قصه «پریچهر و هفت کوتوله»

مختصری از قصه: داستان، روایتگر زوجی است که سال‌ها از بی‌فرزندگی رنج می‌بردند. در یک روز زمستانی، مریم هنگام آماده‌سازی غذا، دستش زخمی شد و از خدا خواستار دختری با پوست سفید و چشم و ابروهای سیاه شد. این دعا محقق شد و دختری به نام «پریچهر» به دنیا آمد. پس از مرگ مادر، پدر ازدواج مجدد کرد و زن جدید، که جادوگر بود، نسبت به پریچهر خصمانه رفتار می‌کرد. با مشاهده زیبایی برتر پریچهر در آینه جادویی، زن دستور داد او را به شکارچی بسپارد تا او را بکشند. شکارچی، تحت تأثیر اخلاق و زیبایی پریچهر، به جای او حیوانی را قربانی کرد و دستمال خونین آن را برای زن جادوگر برد و پریچهر را رها کرد. پریچهر پس از هفت روز به کلبه‌ای رسید که هفت کوتوله در آن سکونت داشتند. کوتوله‌ها او را به‌عنوان خواهر پذیرفتند و مدیریت امور خانه، شامل نظافت، تهیه غذا و آماده‌سازی میز شام، به او سپرده شد. او با کوتوله‌ها تعاملات روزانه و شبانه داشت و شادی و امنیت اجتماعی را تجربه کرد؛ هرچند تنهایی و فقدان دوستان او را آزرده می‌کرد. روزی جوانی از خانواده حاکم برای تأمین آب به کلبه آمد. پریچهر به او کمک کرد و بعدها مشخص شد که این جوان، خواستگار اوست. کوتوله‌ها نقش حمایتی خود را ایفا کردند و ترتیب ازدواج پریچهر و پسر حاکم داده شد. زن جادوگر از زنده بودن پریچهر و موفقیت او مطلع شد و در نتیجه، مرگ او فرا رسید. جشن و سرور چهل‌روزه در شهر برگزار شد و پریچهر و همسرش چهل سال با خوشبختی زندگی کردند (فاروقی، ۱۳۵۷: ۸۷-۹۵).

Little Snow-white

In the middle of winter, a queen pricked her finger while sewing, and three drops of blood fell on the snow. She wished for a daughter as white as snow, red as blood, and black-haired like ebony. Soon after, her daughter Snow-white was born, but the queen died. A year later, the king remarried a proud and jealous woman who owned a magical mirror that always told her she was the fairest. When Snow-white grew older, the mirror declared her more beautiful than the queen, filling the stepmother with envy.

The queen ordered a huntsman to kill Snow-white, but he took pity on her, letting her escape and bringing the queen the heart of a boar instead. Alone in the forest, Snow-white ran until she discovered a small, tidy cottage belonging to seven dwarfs. She rested, ate, and slept, and when the dwarfs returned, they welcomed her. She agreed to keep their home in order while they worked in the mountains, but was warned never to let strangers in.

The queen soon discovered Snow-white was alive and attempted to kill her three times: first by lacing her tightly, then with a poisoned comb, and finally with a poisoned apple. Each time, the dwarfs saved her, except for the apple, which put Snow-white in a death-like sleep. The dwarfs placed her in a glass coffin, keeping watch over her, while birds mourned her.

Eventually, a prince discovered the coffin and begged the dwarfs to let him take it. During the journey, the coffin jostled, dislodging the poisoned apple from Snow-white's throat, and she revived. The prince, enamored, proposed marriage, and Snow-white agreed. They married with great splendor.

The wicked stepmother, invited to the wedding, consulted her mirror one last time and realized Snow-white was still the fairest. In her rage, she was forced to wear red-hot iron shoes and dance until she died, finally ending her envy. Snow-white and the prince lived happily ever after. GrimmStories](<https://www.grimmstories.com/en/grimm-fairy-tales/snow-white>).

خلاصه سفیدبرفی به فارسی: در میانه زمستان، ملکه‌ای هنگام دوختن لباس، سوزن در انگشتش فرو رفت و سه قطره خون بر روی برف افتاد. او آرزو کرد دختری داشته باشد سفید همچون برف، سرخ همچون خون و با موهایی سیاه همچون چوب آبنوس. اندکی بعد، دخترش «سفیدبرفی» به دنیا آمد؛ اما ملکه درگذشت. یک سال بعد، پادشاه با زنی مغرور و حسود ازدواج کرد که آینه‌ای جادویی داشت و آن آینه همیشه به او می‌گفت که زیباترین است. وقتی سفیدبرفی بزرگ‌تر شد، آینه اعلام کرد که او از ملکه زیباتر است. حسادت، دل‌نامداری را پر کرد. او دستور داد شکارچی‌ای سفیدبرفی را بکشد؛ اما شکارچی دلش به حال او سوخت و به جای کشتن، او را آزاد کرد. سفیدبرفی تنها و ترسان در جنگل دوید تا این‌که به کلبه‌ای کوچک و مرتب رسید که متعلق به هفت کوتوله بود. او غذا و تخت آن‌ها استفاده کرد و به خواب رفت. وقتی کوتوله‌ها بازگشتند، او را یافتند و از او استقبال کردند. سفیدبرفی پذیرفت در خانه بماند و کارهایشان را انجام دهد. آن‌ها هشدار دادند که نباید در را به روی غریبه‌ها باز کند. ملکه به‌زودی فهمید سفیدبرفی هنوز زنده است و سه‌بار - نخست با تنگ‌بستن لباسش، سپس با شانه‌ای زهرآلود، و در نهایت با سیبی سمی - تلاش کرد او را بکشد. دوبار نخست کوتوله‌ها او را نجات دادند؛ اما در بار سوم، سیب باعث شد سفیدبرفی به خوابی مرگ‌گونه فرو رود. کوتوله‌ها از اندوه، او را در تابوتی شیشه‌ای گذاشتند و همیشه از او مراقبت کردند؛ درحالی‌که پرندگان نیز بر مرگش سوگواری می‌کردند. سرانجام، شاهزاده‌ای تابوت را یافت و از کوتوله‌ها خواست اجازه دهند آن را با خود ببرد. در مسیر، تابوت تکان خورد و تکه‌ای سیب از گلو سفیدبرفی بیرون آمد و او زنده شد. شاهزاده که شیفته او شده بود، از سفیدبرفی خواست با وی ازدواج کند و او پذیرفت. آن دو با شکوه بسیار ازدواج کردند. نامادری بدجنس که به جشن عروسی دعوت شده بود، آخرین بار از آینه پرسید: «چه کسی زیباتر است؟» آینه گفت: «سفیدبرفی هنوز زیباترین است.» از خشم و حسد، ملکه مجبور شد کفش‌های آهنی گذاشته بپوشد و تا هنگام مرگ برقصد. بدین ترتیب حسادت او پایان یافت و سفیدبرفی و شاهزاده تا ابد با شادی زندگی کردند.

۱-۲. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی در حوزه تأثیر قدرت و نهادهای اجتماعی بر شکل و سبک متون ادبی انجام شده‌است که به تحلیل روابط میان زبان، هویت و ساختارهای سلطه پرداخته‌اند. در ادامه، به برخی از پژوهش‌های مرتبط با موضوع مورد بررسی اشاره می‌شود که هر یک از منظر خاص خود، جنبه‌های مختلف رابطه میان زبان، قدرت و آثار ادبی را تحلیل کرده‌اند: پورعلی و شیرینی (۱۴۰۳)، در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر قدرت بر نثر دوره صفوی براساس جامعه‌شناسی زبان با تکیه بر کتاب *عالم‌آرای عباسی*»، پژوهش خود را بر گفتمان تأثیر قدرت بر آثار منثور دوره صفوی متمرکز کرده‌اند و مشخص می‌کنند که کدام نهادها و بازیگران قدرت با چه بسامدی بر نثر آن دوره، تأثیر گذاشته‌اند. این پژوهش با تمرکز بر کتاب *عالم‌آرای عباسی* به تحلیل گفتمانی این تأثیرات می‌پردازد و نشان می‌دهد که ساختارهای قدرت چگونه به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در شکل‌دهی به نثر دوره صفوی نقش داشته‌اند.

پورعلی (۱۴۰۲)، در مقاله «تأثیر قدرت بر کتاب *رساله در پادشاهی صفوی براساس جامعه‌شناسی زبان*»، بررسی می‌کند که تغییرات سیاسی و اجتماعی دوره صفویه و توزیع قدرت میان شاه، قزلباشان و علمای مذهبی، تأثیر قابل توجهی بر زبان و ادبیات داشته است. او نشان می‌دهد که زبان و ادبیات این دوره نه تنها بازتاب‌دهنده قدرت سیاسی و مذهبی است؛ بلکه نقشی فعال در تثبیت و مشروعیت‌بخشی حکومت ایفا می‌کند.

جهانی و میرهاشمی (۱۳۹۹) در مقاله «تحلیل گفت‌وگوی شخصیت‌های زن در رمان‌های منتخب فارسی بر مبنای جامعه‌شناسی زبان زنان» به بررسی چهار رمان *سووشون*، *چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم*، *چشم‌هایش* و *جای خالی سلوچ* پرداخته‌اند. نتایج نشان

می‌دهد که گفتار زنان - شامل دقت در توصیف، پرهیز از رکاکت، استفاده از رنگ‌واژه‌ها، کاربرد صورت‌های مؤدبانه و گفت‌وگوی درونی - نسبت به مردان برجسته‌تر بوده و بازتاب‌دهنده جهان‌بینی و تجربه‌های اجتماعی آنان است.

محمودی بختیاری، افخمی و تاج‌آبادی (۱۳۹۰)، در پژوهشی با عنوان «بازتاب اندیشه مردسالارانه در زبان فارسی: پژوهشی در جامعه‌شناسی زبان» به بررسی تعاریف زبان جنسیت‌گرا و اهمیت مطالعه چنین زبانی پرداخته‌اند. ایشان شیوه‌های متفاوت بروز جنسیت‌گرایی زبانی و حوزه‌های مرتبط با آن را بیان کرده و با استناد به معیارها و ملاک‌های مطرح، حوزه‌های مختلفی از جمله واژگان، ضرب‌المثل‌ها و غیره را تحلیل کرده‌اند. نتایج حاصل از پژوهش ایشان نشان می‌دهد که زبان فارسی تا حد زیادی از نظر کاربرد اجتماعی، جنسیت‌زده به‌شمار می‌آید و نه تنها بازتاب‌دهنده واقعیات مربوط به جنسیت‌زدگی جامعه است؛ بلکه در مواردی به شکل‌دهی آن نیز می‌پردازد.

با وجود پژوهش‌های گسترده در حوزه جامعه‌شناسی زبان، تاکنون هیچ مطالعه‌ای به‌طور اختصاصی به موضوع حاضر نپرداخته‌است. این خلأ پژوهشی، اهمیت و نوآوری علمی مطالعه را برجسته ساخته و امکان تحلیل دقیق ویژگی‌های زبانی در چارچوب فرهنگی و جغرافیایی معین را فراهم می‌آورد که می‌تواند بینش‌های نوینی در رابطه متقابل زبان، فرهنگ و جامعه ارائه دهد.

۱-۳. اهمیت و ضرورت پژوهش

جامعه‌شناسی زبان با تمرکز بر رابطه میان زبان و ساختارهای اجتماعی، امکان بررسی عمیق تعامل میان کنش‌های زبانی و قدرت، هویت و هنجارهای فرهنگی را فراهم می‌کند. پژوهش حاضر از آن جهت اهمیت دارد که بررسی گفتمان در قصه‌های محلی و تطبیق آن با روایت‌های کلاسیک غربی، نقش زبان را در بازتولید یا چالش‌گری هنجارها و سلسله‌مراتب قدرت روشن می‌سازد. تحلیل قصه «پریچهر» اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا این قصه بخشی از میراث فرهنگی و ادبیات شفاهی اصفهان است و نشان‌دهنده ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای اجتماعی در متن فرهنگی این منطقه می‌باشد.

از منظر علمی، انجام این پژوهش از جهات مختلفی ضرورت دارد، زیرا:

۱. با استفاده از چارچوب تحلیل انتقادی گفتمان، امکان بررسی دقیق همبستگی میان زبان، قدرت و هویت در سطح متن و فراتر از آن در سطح فرهنگی فراهم می‌شود؛ امری که به فهم ساختارهای اجتماعی و فرهنگی قصه کمک می‌کند.
۲. تحلیل تطبیقی این قصه با داستان «سفیدبرفی» این امکان را می‌دهد که شباهت‌ها و تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و گفتمانی میان روایت‌های محلی ایرانی و اروپایی شناسایی شده و درک عمیق‌تری از تأثیر بافت فرهنگی بر ساختار زبان و گفتمان ارائه گردد.
۳. بررسی نقش زبان در بازنمایی جنسیت، اخلاق و هنجارهای اجتماعی، به درک فرایندهای اجتماعی شدن، تثبیت یا تغییر هنجارها و بازنمایی جمعی هویت‌ها کمک می‌کند.
۴. این مطالعه، به‌ویژه در حوزه تحلیل ادبیات شفاهی و فولکلور، به غنای مطالعات جامعه‌شناسی زبان در ایران می‌افزاید و امکان بهره‌برداری از داده‌های محلی برای توسعه نظریه‌های جامعه‌شناسی زبان را فراهم می‌سازد.

۲. بحث / متن

در این بخش از پژوهش، تحلیل و بررسی یافته‌ها بر اساس شش محور اصلی پژوهش - ۱. زبان به‌عنوان ابزار قدرت و سلطه ۲. زبان و گفتمان هویت ۳. زبان و جنسیت ۴. زبان به‌عنوان عامل اجتماعی‌سازی و تعامل ۵. زبان، جادو و فریب ۶. زبان و عدالت و انتقام - انجام می‌شود. ابتدا این محورها در قصه محلی اصفهانی «پریچهر و هفت کوتوله» مورد تحلیل دقیق قرار می‌گیرند تا ساختارهای زبانی، سبک گفتار و بازتاب‌های فرهنگی و اجتماعی ویژه متن آشکار شود. سپس، با رویکرد تطبیقی و جامعه‌شناسانه،

همین محورها در داستان اروپایی «سفیدبرفی» بررسی شده و نقاط اشتراک و افتراق میان روایت‌های بومی و جهانی با دقت علمی مورد سنجش قرار می‌گیرد.

۲-۱. زبان به‌عنوان ابزار قدرت و سلطه

فرکلاف (Fairclough, 1989: 22) در چارچوب تحلیل گفتمان انتقادی، قدرت را امر درونی گفتمان می‌داند که از طریق انتخاب واژگان، ساخت‌های نحوی و شیوه‌های نام‌گذاری، بازنمایی می‌شود. به‌بیان دیگر، زبان بستری است که در آن روابط سلطه و مقاومت به‌طور نمادین بازآفرینی می‌گردند. بوردیو (Bourdieu, 1991: 55) نیز با طرح مفهوم «سرمایه زبانی» نشان می‌دهد که تسلط بر گونه‌های مشروع زبان نوعی قدرت نمادین است که موقعیت اجتماعی گوینده را تعیین می‌کند. براین اساس، در متون ادبی نیز سبک گفتار و راهبردهای زبانی شخصیت‌ها بازتاب توزیع نابرابر قدرتند.

قصه «پریچهر و هفت کوتوله» در پرتو زبان‌شناسی و جامعه‌شناسی زبان، متنی سرشار از لایه‌های نمادین و بازنمایی‌های اجتماعی است که کارکرد اصلی آن نه صرفاً روایتگری، بلکه بازتولید هنجارها، ارزش‌ها و مناسبات قدرت در بستر فرهنگی جامعه محلی است. گزینش نام‌ها و توصیف‌های استعاری در این قصه، واجد کارکرد هویت‌بخشی و نمادپردازی‌اند؛ برای نمونه، نام «پریچهر» و ترکیب‌هایی چون «سفید مثل برف» و «سیاه مثل دسته کارد» (ر.ک: فاروقی، ۱۳۵۷: ۸۷)، تنها دلالت بر زیبایی ندارند؛ بلکه حامل معانی فرهنگی و اخلاقی‌اند: سپیدی نشانه پاکی و معصومیت، و سیاهی نماد اصالت و استحکام شخصیت است. در مقابل، زبان زن‌بابای او با اتکا به جملات امری، ساختارهای اغراق‌آمیز و لحن خودمحور، به‌مثابه ابزار و سازوکاری زبانی برای اعمال سلطه، عمل می‌کند؛ بدین‌معنا که گفتار در اینجا نه صرفاً وسیله‌ای برای انتقال معنا، بلکه ابزاری برای تحمیل اراده، اعمال کنترل و تثبیت سلسله‌مراتب قدرت، محسوب می‌شود. چنین کاربردی از زبان، نشان‌دهنده آن است که عملکرد زبانی می‌تواند به شکل هدف‌مند در بازتولید و نهادینه‌سازی روابط قدرت، نقش ایفا کند. از این منظر، تمایز زبانی میان پریچهر و زن‌بابا، نه تنها بازتابی از تفاوت‌های فردی، بلکه صورت‌بندی نمادین تضاد بنیادین، میان ارزش‌های خیر و شر است و در سطح گفتمانی، نموداری روشن از تقابل ارزش‌ها، هنجارهای اجتماعی و کشاکش قدرت در جامعه محلی ارائه می‌دهد.

در سطح تعاملی و ساختار گفتاری، زبان پریچهر واجد ویژگی‌های ساده، شفاف و مؤدبانه است که بازتابی از صداقت، نجابت و سرمایه اخلاقی اوست. او در موقعیت‌های بحرانی با بهره‌گیری از جملات خبری و پرسشی، زبان را به ابزاری برای جلب اعتماد و دفاع از خویش تبدیل می‌سازد؛ این امر نشان‌دهنده کارکرد راهبردی زبان در مدیریت موقعیت‌های قدرت‌محور است. او از طریق کلمات، خود را در جایگاه «سوژه معصوم» معرفی کرده و بدین‌سان، هویت خویش را بازسازی می‌کند. در مقابل، زن‌بابا با به‌کارگیری زبان امری، دستوری و تهدیدآمیز، الگوی کلاسیک «گفتمان سلطه» را بازتولید می‌کند؛ گفتمانی که از طریق تکرار دستور («او را ببر»، «او را بکش») و تأکید بر اطاعت، رابطه فرادست / فرودست را تثبیت می‌نماید:

«زن جادوگر دوستی داشت که شکارچی بود. روزی که به دیدن او آمده بود پریچهر را به‌دست او داد و گفت او را به بیان ببر. با

خنجر او را بکش و دل و جگر او را برای من بیاور» (همان: ۱۹).

این نوع زبان نه فقط بیان‌گر خشونت است؛ بلکه خود به‌مثابه کنشی خشونت‌ورزانه عمل می‌کند. همان‌چیزی که در نظریه «کنش زبانی» آستین، «کنش قضایی» نامیده می‌شود؛ زیرا با (بیان کلامی) عمل قتل و حذف اجتماعی مشروعیت می‌یابد. تضاد میان این دو سبک زبانی نشان می‌دهد که نزاع قدرت در قصه نه صرفاً از خلال ابزارهای مادی (شکار، مرگ، تبعید)، بلکه در لایه‌های عمیق‌تر، از طریق کلمات و شیوه‌های گفتار به انجام می‌رسد. گفت‌وگوهای کوتوله‌ها با پریچهر نیز واجد لحن صمیمی و حمایتی است که نشان می‌دهد زبان می‌تواند بستر انسجام، همبستگی و پذیرش اجتماعی باشد. در نتیجه، زبان در این قصه نه رسانه‌ای خنثی، بلکه ابزار بازنمایی و بازتولید نظم اجتماعی است که همزمان کارکرد هویتی، اخلاقی و قدرتی دارد. تحلیل این روایت نشان می‌دهد که متون فولکلوریک اصفهانی، در قالب گزینش واژگان، ساختار نحوی و سبک گفتاری، حامل الگوهای بازتولید قدرت و ارزش‌های فرهنگی‌اند و مطالعه آن‌ها امکان شناخت عمیق‌تر سازوکارهای اجتماعی و ایدئولوژیک را فراهم می‌سازد.

«آینه در جواب گفت: درست است که تو خوشگلی اما پریچهر از تو خوشگل‌تر است» (همان: ۸۸). → در اینجا، آینه با پاسخ زبانی، سلسله‌مراتب زیبایی و قدرت را تعیین می‌کند و زن‌بابا را در جایگاه فروتر قرار می‌دهد؛ همین امر خشم و خشونت او را برمی‌انگیزد.

«هر بار که پدر، پریچهر را می‌ستاید و او را «خوشگل‌ترین زن دنیا» می‌خواند، حسادت زن‌بابا تشدید می‌شود و در غیاب پدر با او بدرفتاری می‌کند» (همان: ۸۷). → واکنش زن‌بابا بیان‌گر آن است که زبان در این روایت نه تنها ستایش، بلکه ابزار غیرمستقیم تحریک و سلطه نیز هست.

این کارکرد زبان در روایت، ساختار کلان‌تر اجتماعی را بازنمایی می‌کند. کوتوله‌ها با زبان همدلانه، جمع‌گرایانه و حمایتی خود، نظم بدیلی بر پایه همبستگی می‌سازند و بر کارکرد اجتماعی زبان در تحکیم روابط جمعی صحه می‌گذارند. بدین ترتیب، زبان در قصه، کارکردی سه‌گانه دارد: نخست، ابزار سلطه و حذف (ملکه/ زن‌بابا)؛ دوم، وسیله مقاومت و بازتعریف هویت (پریچهر)؛ و سوم، سازوکار مشروعیت‌بخشی یا میانجی‌گری اجتماعی (آینه و کوتوله‌ها). این الگو، به روشنی نشان می‌دهد که زبان همانند «نهاد داوری» عمل می‌کند که مرجعیت اخلاقی و اجتماعی را به عهده می‌گیرد. به بیان دیگر، زبان در این روایت به جای شمشیر یا زور، نقش تعیین‌کننده در سامان‌دهی روابط قدرت دارد. این خصیصه، زبان قصه را به ابزاری فعال در بازتولید و یا دگرگونی هنجارهای اجتماعی تبدیل می‌کند و نشان می‌دهد که متون فولکلوریک، صرفاً حامل داستان نیستند؛ بلکه عرصه‌ای برای بازنمایی و مذاکره قدرت از طریق زبانند.

داستان Little Snow-White نمونه‌ای بارز از کاربرد زبان به عنوان ابزار قدرت و سلطه است. در این روایت، زبان فراتر از وسیله صرف انتقال اطلاعات عمل می‌کند و به عنوان سازوکار مؤثر در تثبیت موقعیت اجتماعی و اعمال نفوذ روانی بر دیگران ظاهر می‌شود. زن جادوگر با استفاده از جملات دستوری، تهدیدآمیز و الزام‌آور، همچون جمله:

«دختر را به جنگل ببر؛ من دیگر نمی‌خواهم او را ببینم، او را بکش و دل و جگرش را برایم بیاور»

سلطه خود را بر دیگران اعمال می‌کند و با محدودسازی آزادی عمل Snow-White، قدرت مستقیم و کنترل عملی خود را تثبیت می‌سازد. این نمونه نشان می‌دهد که زبان می‌تواند به شکل فعال و هدفمند در اعمال فشار روانی، ایجاد ترس و کنترل رفتاری مخاطب- و نه صرفاً به عنوان کانالی برای انتقال پیام- مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر این، کاربرد زبان در این موقعیت، بازنمایی سلسله‌مراتب قدرت و روابط سلطه در سطح گفتگویی را امکان‌پذیر می‌سازد؛ ساختار جملات و گزینش واژگان توسط زن جادوگر به گونه‌ای طراحی شده است که قدرت و اراده سلطه‌گر را تثبیت کرده و همزمان میزان آسیب‌پذیری و ناتوانی قربانی را آشکار می‌سازد. از منظر تحلیل گفتمان، چنین کاربردی از زبان نشان می‌دهد که زبان می‌تواند وسیله‌ای هدفمند برای بازنمایی سلسله‌مراتب قدرت و تأثیرگذاری روانی باشد؛ به گونه‌ای که گفتار نه تنها اطلاعات منتقل می‌کند، بلکه موقعیت اجتماعی، هنجارها و روابط سلطه را در متن داستان بازتولید می‌کند. این رویکرد تحلیلی نشان می‌دهد که مطالعه دقیق گفتمان در قصه‌ها می‌تواند بینشی کاربردی و عمیق نسبت به عملکرد زبان در تثبیت سلطه، شکل‌دهی به تعاملات قدرت و مدیریت واکنش‌های روانی شخصیت‌ها فراهم آورد و درک مخاطب از ارتباط میان زبان، کنترل اجتماعی و موقعیت‌های بحرانی را تقویت کند.

علاوه بر این، زبان زن جادوگر در تعامل با آینه جادویی، قدرت نمادین زبان را نمایان می‌سازد. پرسش مکرر او:

«آینه جادویی، آینه جادویی روی دیوار، چه کسی در این سرزمین زیباترین است؟»

جایگاه او را نسبت به دیگران می‌سنجد و پاسخ آینه او را به واکنش‌های سلطه‌جویانه وا می‌دارد. این تعامل، نمونه‌ای از کارکرد زبان به عنوان ابزار اعمال قدرت غیرمستقیم و نفوذ روانی است.

در بخش‌هایی، زن جادوگر از زبان به عنوان ابزاری استراتژیک برای شکل‌دهی به ادراک و تصمیمات مخاطب بهره می‌گیرد. با بیان عباراتی مانند: «چیزهای جذاب برای فروش، به شدت ارزان».

او نه تنها پیام ساده‌ای منتقل نمی‌کند، بلکه با به کارگیری لحن فریبنده و انتخاب واژگان تحریک‌آمیز، اعتماد و معصومیت Snow-White را هدف قرار می‌دهد. در نتیجه، مخاطب تحت تأثیر روان‌شناختی ظریف و غیرمستقیم گفتار قرار گرفته و به طور ناخودآگاه تسلیم پیشنهاد می‌شود. تحلیل این نمونه نشان می‌دهد که زبان در روایت‌های روایی، می‌تواند عملکرد چندلایه‌ای در

تثبیت قدرت و نفوذ روانی داشته باشد: از یک منظر، زبان به‌طور آشکار وسیله‌ای برای اعمال کنترل و تثبیت موقعیت قدرت است و از منظری دیگر، با استفاده از تظاهر ادب و القای حسن نیت، نفوذ خود را به‌صورت نامحسوس و غیرمستقیم بر مخاطب اعمال می‌کند. این کاربرد زبان، پویایی پیچیده تعامل میان گفتار و قدرت را آشکار می‌سازد و نشان می‌دهد که روایت‌ها می‌توانند با استفاده از ساختار و انتخاب واژگان، سلسله‌مراتب قدرت و موقعیت‌های سلطه را بازتولید و تثبیت کنند. به‌طور کلی، این تحلیل تأکید می‌کند که زبان در متون روایی، صرفاً ابزار انتقال معنا نیست، بلکه سازوکاری فعال برای مدیریت ادراک، کنترل رفتار و شکل‌دهی به روابط روانی و اجتماعی شخصیت‌ها به‌شمار می‌رود.

در مقابل، زبان Snow-White و کوتوله‌ها عمدتاً حامل پیام‌های حمایتی و همبستگی اجتماعی است. پرسش کوتوله‌ها مانند: «چه کسی از بشقاب من غذا خورده است؟»، نماد نظم، مالکیت و روابط انسانی سالم است و هیچ تهدید یا فشار سلطه‌ای در آن دیده نمی‌شود. این تفاوت آشکار میان زبان شخصیت‌های خیر و شر، بازتاب‌دهنده نقش چندگانه زبان در بازنمایی قدرت، اخلاق و روابط اجتماعی است.

علاوه بر کارکردهای کنشی، زبان در روایت واجد نقشی بازنمایانه نیز هست؛ به‌گونه‌ای که معیارهای فرهنگی و هنجارهای اجتماعی مسلط را صورت‌بندی و بازتولید می‌کند. در این راستا، توصیف زیبایی Snow-White از خلال به‌کارگیری واژگان نمادین و استعاری، نه صرفاً بیان‌گر ویژگی‌های فردی او، بلکه آینه‌ای از ارزش‌های زیباشناختی و الگوهای جنسیتی جامعه به‌شمار می‌آید. چنین توصیفاتی به‌مثابه گفتمان فرهنگی عمل کرده و نشان می‌دهد که چگونه زبان می‌تواند معیارهای اجتماعی مطلوب را تثبیت و بازتولید کند.

توصیف زیبایی Snow-White با ترکیبات نمادین «سفید مثل برف، قرمز مثل خون، سیاه مثل چوب آبنوس» صرفاً بازنمایی ویژگی‌های ظاهری او نیست؛ بلکه سازوکاری گفتمانی برای تثبیت جایگاه شخصیت در سلسله‌مراتب فرهنگی و اخلاقی محسوب می‌شود. در این چارچوب، سپیدی برف دلالت بر پاکی و معصومیت، سرخی خون نشانه حیات و جوانی، و سیاهی آبنوس نمادی از کمال و تضاد بصری دارد؛ مجموعه‌ای که شخصیت قهرمان را در موقعیت برتر ارزشی و اجتماعی قرار می‌دهد. بدین ترتیب، زبان از سطح توصیف فردی فراتر رفته و به ابزاری برای مشروعیت‌بخشی به معیارهای زیبایی و فضیلت در متن فرهنگی تبدیل می‌شود. این تحلیل نشان می‌دهد که زبان علاوه بر نقش ارتباطی و کنشی، قدرت نمادین و هنجاری نیز دارد و از رهگذر بازنمایی‌های استعاری، چارچوب‌های ارزشی و روابط سلسله‌مراتبی، جامعه را در متن بازتولید می‌کند.

۲-۲. زبان و گفتمان هویت

هویت فردی و جمعی از طریق گفتمان زبانی شکل می‌گیرد و در تعامل فرهنگی بازتولید می‌شود. به‌گفته‌ی هال (1996، p. 4)، هویت فرایندی گفتمانی و سیال است که در بستر روابط اجتماعی تعریف می‌گردد. فرکلاف (1992، p. 65) نیز زبان را عرصه اصلی بازنمایی و تثبیت هویت‌های اجتماعی می‌داند.

در داستان «پریچهر و هفت کوتوله»، زبان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای بازنمایی و تثبیت هویت شخصیت‌ها عمل می‌کند و هر کنش گفتاری نه‌تنها حامل معنا، بلکه منعکس‌کننده جایگاه فردی و اجتماعی گوینده است. در این میان، پریچهر از طریق انتخاب واژگان ساده، صادق و مؤدبانه، هویت خود را به‌عنوان دختری نجیب، معصوم و مسئول در برابر دیگران تثبیت می‌سازد. گفت‌وگوی او با شکارچی نشان‌دهنده کنشی است که در آن زبان، جایگزین خشونت شده و به ابزاری برای چانه‌زنی اخلاقی و اجتماعی تبدیل می‌شود. در این سطح، گفتمان پریچهر بازتابی از هویت اخلاق‌محور و انسان‌دوستانه اوست؛ هویتی که از طریق گفتار، مشروعیت یافته و در نسبت با دیگری (شکارچی) معنا پیدا می‌کند.

«مرا نکش و به‌جای من حیوانی را شکار کن و دل و جگر او را برای زن‌بابا ببر و در عوض گردن‌بند مروارید من را هم برای خودت

بردار» (فاروقی، ۱۳۵۷: ۹۰).

در مقابل، شخصیت زن‌بابا، زبان را در خدمت تثبیت هویت سلطه‌جویانه و قدرت‌طلبانه خود قرار می‌دهد. او از طریق گفتار خودشیفته و آینه‌محور، گفتمانی را بازتولید می‌کند که مبتنی بر مقایسه، رقابت و حذف دیگری است. استفاده از آینه در این روایت،

صرفاً عنصری روایی نیست، بلکه به‌مثابه ابزاری گفتمانی عمل می‌کند که به این شخصیت امکان می‌دهد مرزهای برتری خویش را تثبیت کرده و با ایجاد نظم سلسله‌مراتبی، دیگران را در جایگاه فروتر قرار دهد. بدین ترتیب، گفتمان او نمونه‌ای روشن از گفتمان قدرت و انحصار هویتی است.

«به! چه قدر خودم خوشگل هستم. هیچ‌کس مثل من زیبا نیست» (همان: ۱۹).

به‌طور کلی می‌توان گفت، زبان در این داستان هم‌زمان در سه سطح فردی، اخلاقی و اجتماعی عمل می‌کند: پریچهر با زبان نجیبانه و صادقانه خود، هویت اخلاقی و انسان‌دوستانه‌اش را تثبیت می‌سازد؛ زن‌بابا با زبان قدرت‌محور و سلطه‌جویانه‌اش هویتی بر مبنای رقابت و برتری ایجاد می‌کند و کوتوله‌ها از طریق زبان جمعی و هنجاری، هویت اجتماعی و همبسته خود را بازنمایی می‌نمایند؛ بنابراین، زبان در «پریچهر و هفت کوتوله» نه‌صرفاً ابزار بیان، بلکه عرصه‌ای برای تولید، بازتولید و تثبیت هویت‌های فردی و جمعی است؛ گفتمان هر شخصیت بازتاب مستقیم جایگاه او در نظام اجتماعی و فرهنگی داستان و نحوه نسبت‌گیری او با دیگران محسوب می‌شود.

«پریچهر حکایت خود را برای شکارچی تعریف کرد و گفت: من کاری نکرده‌ام» (همان: ۱۹). → این روایتگری زبانی، پریچهر را

در جایگاه «بی‌گناه» تثبیت می‌کند و هویت او به‌مثابه دختری معصوم و مظلوم، بازنمایی می‌شود.

«پدر او را می‌بوسید و نوازشش می‌کرد و می‌گفت: تو خوشگل‌ترین زن دنیا هستی» (همان: ۱۹). → این گفتار پدر، هویت زیبایی

و ارزشمندی پریچهر را تثبیت می‌کند؛ هویتی که در تقابل با حسادت زن‌بابا معنای پررنگ‌تری می‌یابد.

قصه Little Snow-White نمونه آشکاری از نقش زبان در بازنمایی و شکل‌دهی هویت شخصیت‌هاست. شخصیت Snow-White از طریق زبان ساده، صادق و معصومانه خود، هویتی پاک، نجیب و آسیب‌پذیر را بازنمایی می‌کند. برای نمونه، هنگام توضیح شرایط خود به کوتوله‌ها، می‌گوید:

«اسم من سفیدبرفی است. نامادری‌ام خواست مرا بکشد؛ اما شکارچی از جانم گذشت و من تا پیدا کردن خانه شما دویدم».

این بیان صادقانه و دقیق، نه‌تنها هویت Snow-White را به‌عنوان دختر معصوم و بی‌پناه تثبیت می‌کند، بلکه وجوه اخلاقی و روان‌شناختی او را نیز نمایان می‌سازد. استفاده از زبان روایی ساده و شفاف، شخصیت او را به شکل هویتی مثبت و نمادین در ذهن مخاطب، بازنمایی می‌کند.

در نقطه مقابل، زن جادوگر با زبان خود هویتی سلطه‌جو، حسود و کینه‌توز می‌سازد. پرسش مکرر او از آینه جادویی:

«آینه جادویی، آینه جادویی روی دیوار، چه کسی در این سرزمین زیباترین است؟»

به شکل نمادین، هویت او را براساس زیبایی و رقابت با دیگران تعریف می‌کند و زبان خود را به ابزاری برای سنجش جایگاه اجتماعی و مشروعیت قدرت شخصی، تبدیل می‌کند. زبان زن جادوگر، ابزار بازنمایی هویت سلطه‌جو و بازتولید حسادت و رقابت است؛ درحالی‌که زبان Snow-White ابزار بازنمایی هویت اخلاقی، صادق و انسانی است.

همچنین، تعامل Snow-White با کوتوله‌ها نمونه‌ای از هویت جمعی و اجتماعی است. کوتوله‌ها با جملاتی مانند: «اگر از خانه ما مراقبت کنی، غذا بپزی، تخت‌ها را مرتب کنی و همه‌چیز را تمیز نگه داری، می‌توانی با ما بمانی و هیچ کمبودی نخواهی داشت»، هویت Snow-White را در چارچوب نقش‌های اجتماعی و اخلاقی تثبیت می‌کنند و نشان می‌دهند که هویت او با مراقبت، مسئولیت‌پذیری و رفتار انسانی شکل می‌گیرد. این مثال‌ها بازتاب‌دهنده آن است که زبان چگونه می‌تواند هویت فردی و جمعی را در بافت داستانی بازنمایی کند.

در سطح نمادین، توصیف زیبایی Snow-White با واژگانی مانند: «سفید مثل برف، قرمز مثل خون، سیاه مثل چوب آب‌نوس»، نه‌تنها مشخصات ظاهری او را نشان می‌دهد، بلکه هویتی آرمانی و فرهنگی برای او ایجاد می‌کند که در تضاد با هویت سلطه‌جویانه و حسود زن جادوگر قرار دارد. این تقابل زبان و هویت، گفتمانی قدرتمند از خیر و شر، معصومیت و فساد، و جایگاه اخلاقی شخصیت‌ها در داستان را شکل می‌دهد.

۳-۲. زبان و جنسیت

در رویکردهای معاصر به زبان و جنسیت، زبان نه بازتاب تفاوت‌های زیستی، بلکه سازوکار تولید و بازنمایی اجتماعی جنسیت است. باتلر (Butler, 1990, p. 33) با طرح مفهوم «اجرای جنسیت» نشان می‌دهد که هویت زن و مرد از رهگذر تکرار گفتمان‌ها و کنش‌های گفتاری در بستر فرهنگ پدید می‌آید. تنین (Tannen, 1990, p. 16) و کواتز (Coates, 2013, p. 28) نیز زبان را تابعی از ساختار قدرت می‌دانند.

قصه «پریچهر و هفت کوتوله» نمونه‌ای بارز از نقش زبان در بازنمایی جنسیت و ترسیم تفاوت‌های رفتاری و اجتماعی میان زنان و مردان است. در این روایت، زبان صرفاً وسیله‌ای برای پیشبرد داستان نیست؛ بلکه سازوکاری فرهنگی و گفتمانی برای تثبیت و بازتولید نقش‌های جنسیتی و هنجارهای وابسته به آن محسوب می‌شود. در مورد زنان، دو گونه زبان متمایز، زبان پریچهر و زبان زن‌بابا، قابل مشاهده است. پریچهر با گزینش واژگان ساده، صادقانه و مؤدبانه، هویتی زنانه بر مبنای الگوهای سنتی همچون نجابت، معصومیت، همدلی و مسئولیت‌پذیری می‌سازد. گفت‌وگوی او با شکارچی نشان می‌دهد که او برای حفظ جان خود به جای خشونت یا زور، از مذاکره و زبان اخلاقی استفاده می‌کند. چنین کنشی بازتاب‌دهنده هنجارهای فرهنگی زنانگی است که بر صلح‌جویی، فداکاری و عقلانیت عاطفی استوار است:

«مرا نکش و به جای من حیوانی را شکار کن و دل و جگر او را برای زن‌بابا ببر و در عوض، گردن‌بند مروراید من را هم برای خودت

بردار» (فاروقی، ۱۳۵۷: ۹۰).

در مقابل، زن‌بابا با بهره‌گیری از زبان قدرت‌محور و مقایسه‌ای، هویت زنانه‌ای مبتنی بر سلطه، حسادت و رقابت در عرصه زیبایی می‌آفریند. جملات، مصداقی روشن از گفتمانی است که زیبایی زنانه را به میدان رقابت و قدرت تبدیل می‌کند. زبان او در اینجا ابزاری برای تثبیت برتری خویش و اعمال سلطه بر دیگران است؛ بدین معنا که جنسیت در پیوند با قدرت و حسادت، شکل خاصی از گفتمان زنانه را بازنمایی می‌کند.

«به! چقدر خودم خوشگل هستم. هیچ‌کس مثل من زیبا نیست» (همان: ۱۹).

از سوی دیگر، کوتوله‌ها با زبان خود تصویری از هویت مردانه در بافت فرهنگی سنتی را به نمایش می‌گذارند. پرسش‌های تکراری آن‌ها، نشان‌دهنده زبانی است که بر نظم، مراقبت و همبستگی گروهی تأکید دارد. در این چارچوب، زبان مردانه بیش از آن که بر فردیت متمرکز باشد، بر حمایت جمعی، رعایت عدالت و حفاظت از قلمرو اجتماعی استوار است.

به‌طور کلی در داستان پریچهر و هفت کوتوله، زبان نه تنها ابزار روایتگری، بلکه وسیله‌ای کلیدی برای بازنمایی و تثبیت نقش‌های جنسیتی و هنجارهای فرهنگی است. زنان از طریق گفتمان خود، فضایل سنتی نظیر اخلاق، معصومیت و همدلی (پریچهر) یا وجه قدرت‌محور و رقابتی (زن‌بابا) را بازتولید می‌کنند؛ درحالی که مردان بیشتر کارکردهای نظارتی، حمایتی و هنجاری را بازتاب می‌دهند. این روایت، نمونه‌ای روشن از نقش فعال زبان در بازتولید و تثبیت ساختارهای جنسیتی و هنجارهای اجتماعی است.

در داستان Little Snow-White، زبان نه صرفاً وسیله انتقال اطلاعات، بلکه ابزار بازنمایی و تثبیت هویت جنسیتی است. Snow-White و زن جادوگر، دو گفتمان متفاوت جنسیتی ارائه می‌کنند: Snow-White با زبان ساده، مستقیم و مؤدبانه، ویژگی‌های اخلاقی و معصومیت خود را بازنمایی می‌کند، درحالی که زن جادوگر از زبان سلطه‌جویانه و تحقیرآمیز بهره می‌گیرد تا قدرت و تهدید خود را تثبیت کند. این تفاوت در سبک گفتار، بازتاب نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی نسبت به نقش و رفتار زنان در روایت است و نشان می‌دهد که زبان، عاملی فعال در شکل‌دهی هویت و روابط قدرت است.

«اسم من سفیدبرفی است. نامادری‌ام خواست مرا بکشد، اما شکارچی از جانم گذشت و من تا پیدا کردن خانه شما دویدم».

این نوع زبان‌آوری، علاوه بر بازنمایی هویت اخلاقی او، سبک زبانی زنانه‌ای را نشان می‌دهد که ویژگی‌هایی مانند توجه به دیگران، پرهیز از خشونت و استفاده از زبان به‌عنوان ابزار همدلی و سازگاری اجتماعی را بازتاب می‌دهد. همچنین، مکالمات او با شکارچی و جوان والی، نمونه‌ای از تطبیق زبان با موقعیت اجتماعی است، که نشان می‌دهد، زنانه بودن زبان در متن داستان با مؤدبانه بودن، متواضع بودن و استفاده از گفتار همدلانه و منطقی همسوست.

در نقطه مقابل، زبان زن جادوگر غالباً رسمی، سلطه‌جو و اغراق‌آمیز است و بازتاب‌دهنده قدرت‌طلبی، حسادت و رقابت‌جویی اوست. جملات مکرر او هنگام پرسش از آینه جادویی: «آینه جادویی، آینه جادویی روی دیوار، چه کسی در این سرزمین زیباترین است؟»، نشان‌دهنده هویت جنسی او به شکل زنانگی سلطه‌جو و خودمحور است که زیبایی را معیار قدرت و نفوذ اجتماعی قرار می‌دهد. این زبان‌آوری سلطه‌جویانه، بار نمادین جنسیتی دارد و نشان می‌دهد که زبان می‌تواند ابزار بازتولید هنجارهای جنسیتی و قدرت میان زنان نیز باشد. همچنین، تعامل Snow-White با کوتوله‌ها و رعایت وظایف خانه، نمونه‌ای از نمایش نقش‌های جنسیتی اجتماعی و فرهنگی است. کوتوله‌ها از او می‌خواهند خانه را مرتب نگه دارد، غذا آماده کند و وظایف مراقبتی را انجام دهد. Snow-White با پذیرش این نقش‌ها و انجام آن‌ها، نه تنها هویت اخلاقی و جمعی خود را باز می‌نماید؛ بلکه زبان و رفتار او با نقش‌های سنتی زنانه در جامعه همسوست. این نمونه‌ها نشان می‌دهد که زبان در قصه‌ها می‌تواند همزمان هویت جنسیتی، نقش‌های اجتماعی و ارزش‌های فرهنگی را بازنمایی و تثبیت کند.

در سطح واژگان و توصیفات، استفاده از ترکیبات نمادین مانند: «سفید مثل برف، قرمز مثل خون، سیاه مثل چوب آبنوس»، بازتاب‌دهنده استانداردهای زیبایی و هویت زنانه است. این توصیف‌ها تنها ظاهر شخصیت را برجسته می‌کند؛ بلکه نقش جنسیتی او را در برابر زن جادوگر و در تعارض با سلطه و حسادت، بازنمایی می‌کند. بدین ترتیب، زبان در داستان هم ابزار نمایش تفاوت‌های جنسیتی و هم وسیله بازنمایی و تثبیت الگوهای فرهنگی - اجتماعی زنانه است.

۲-۴. زبان به‌مثابه عامل اجتماعی‌سازی و تعامل

روایت «پریچهر و هفت کوتوله» نشان می‌دهد که زبان فراتر از کارکرد ابزاری انتقال معنا، در مقام فرایند اجتماعی‌سازی عمل می‌کند. زبان نه صرفاً واسطه بیان، بلکه سازوکار تولید و بازتولید روابط اجتماعی، نقش‌ها و هویت‌هاست. شخصیت‌ها از خلال کنش زبانی، وارد عرصه تعامل می‌شوند، موقعیت‌های خود را تعریف می‌کنند و هویت فردی و جمعی خویش را در شبکه‌ای از مناسبات گفتگویی تثبیت می‌نمایند. در این چارچوب، زبان، پلی بنیادین میان جهان فردی پریچهر و عرصه اجتماعی کوتوله‌ها، شکارچی و حتی نیروهای متخاصم روایت است؛ پلی که هم امکان ارتباط را فراهم می‌سازد، هم صورت‌بندی گفتگویی قدرت، همبستگی و تقابل را نیز برعهده دارد. برای مثال، وقتی پریچهر با هفت کوتوله سخن می‌گوید، دیالوگ‌ها ماهیتی همبستگی‌آفرین و حمایتی پیدا می‌کنند. زبان در این بخش نه تنها بازتاب‌دهنده احساسات شخصیت‌هاست؛ بلکه به‌عنوان نیرویی برای ساختن اجتماع کوچک عمل می‌کند.

«کوتوله‌ها گفتند دختر جان گریه مکن ما هفت برادریم و اینجا هم منزل داریم و خواهر هم نداریم. حرف‌های تو را هم باور کرده‌ایم.

به کلبه ما خوش آمدی. اگر میل داری می‌توانی اینجا بمانی. ما تو را به خواهری قبول می‌کنیم» (فاروقی، ۱۳۵۲: ۹۲).

پاسخ‌های کوتوله‌ها نشان می‌دهد که زبان به‌طور مستقیم وارد فرایند اجتماعی‌سازی می‌شود؛ یعنی از طریق واژگان و جملات، پیوند میان «گریه» و «خودی» برقرار می‌گردد و فردی طردشده از خانواده اصلی، به جمعی جدید و حمایتی وارد می‌شود. از سوی دیگر، زبان پریچهر در مواجهه با شکارچی، بار تعامل کارکردی دارد. او با استفاده از واژگان ملایم و جملات متواضعانه، می‌کوشد که خشونت و دستور سلطه‌گرایانه زن‌بایا را خنثی کند. این شیوه سخن گفتن نوعی سازگاری با موقعیت اجتماعی و ابزاری برای مذاکره و بقاست؛ به بیان دیگر، زبان در این سطح، نقش کلیدی در مدیریت تعامل قدرت و امنیت ایفا می‌کند. تحلیل جامعه‌شناسی زبان در روایت «پریچهر و هفت کوتوله» نشان می‌دهد که کارکردهای زبانی، تنها به سطح گفتار مستقیم محدود نمی‌شوند؛ بلکه سکوت‌ها، ایماها و جملات کوتاه نیز به‌مثابه کنش‌های زبانی واجد معنا، در فرایند اجتماعی‌سازی عمل می‌کنند. سکوت پریچهر در برابر اتهام‌ها یا امتناع او از پرخاشگری را می‌توان نوعی کنش گفتاری منفی دانست که در قالب رویکرد گفتگویی، به تثبیت تصویر اجتماعی او به‌عنوان سوژه‌ای نجیب و اخلاقی منجر می‌شود. در مقابل، زبان تهاجمی و پرخاشگرانه زن‌بایا، صورت‌بندی گفتگویی دیگری را فعال می‌سازد که او را در مقام «دیگری طردشده» و عنصری ضد اجتماعی بازنمایی می‌کند. از این منظر، زبان در روایت، صرفاً وسیله نقل رویداد نیست؛ بلکه ابزار تولید، بازتولید و مشروعیت‌بخشی به روابط اجتماعی و ساختارهای هویتی است. زبان، از یک‌سو در شکل‌گیری هویت جمعی پریچهر در پیوند با کوتوله‌ها عمل می‌کند؛ از سوی دیگر، در بازتعریف جایگاه فردی او در

مواجهه با شکارچی و شاهزاده نقش دارد؛ و نهایتاً در سطحی کلان‌تر، به تفکیک نمادین مرزهای خیر و شر در تقابل با زن‌بابا می‌انجامد. بدین‌سان، روایت از خلال زبان به عرصه‌ای برای بازنمایی مناسبات قدرت، اخلاق و هویت تبدیل می‌شود.

در روایت Little Snow-White، زبان فراتر از نقش انتقال معنا عمل می‌کند و به‌مثابه سازه و فرایندی فعال در تولید و تثبیت مناسبات اجتماعی و هویت‌های فردی و جمعی شخصیت‌ها عمل می‌کند. Snow-White با زبان خود، هویت اجتماعی، اخلاق و مهارت‌های تعاملی‌اش را نشان می‌دهد و از طریق گفتار، به تدریج در جامعه جدید (خانه کوتوله‌ها) جای می‌گیرد و با محیط و افراد پیرامونش ارتباط برقرار می‌کند. یکی از نمونه‌های بارز این فرایند، تعامل Snow-White با کوتوله‌هاست. او با استفاده از زبان مؤدبانه و توأم با احترام، نه تنها خود را معرفی می‌کند؛ بلکه اعتماد آن‌ها را جلب کرده و در موقعیت جدید اجتماعی پذیرفته می‌شود:

«اسم من سفیدبرفی است. نامادری‌ام خواست مرا بکشد، اما شکارچی از جانم گذشت و من تا پیدا کردن خانه شما دویدم».

این بیان ساده و شفاف Snow-White، نمونه‌ای از کارکرد زبان در برقراری ارتباط، جلب اعتماد و همدلی است و نشان می‌دهد که زبان، ابزار اصلی او برای ورود به ساختارهای اجتماعی جدید است.

علاوه بر این، مکالمات روزمره و وظایف خانه‌داری که کوتوله‌ها به Snow-White محول می‌کنند، نمود بارز کارکرد اجتماعی زبان در تثبیت هنجارها، قواعد رفتاری و انتظارات جمعی است. پذیرش این نقش‌ها و اجرای دقیق آن‌ها توسط Snow-White، نه تنها فرایند اجتماعی‌سازی او را تسهیل می‌کند؛ بلکه موقعیت و جایگاه او در ساختار اجتماعی کوتوله‌ها را تثبیت می‌نماید. در این چارچوب، زبان به‌عنوان ابزار انتقال دانش عملی، مهارت‌های فرهنگی و ارزش‌های اجتماعی عمل می‌کند و به بازتولید نظم جمعی کمک می‌نماید. از سوی دیگر، تعامل او با شکارچی و جوان نمونه‌ای از انعطاف‌پذیری و تطبیق زبان با موقعیت‌های متغیر اجتماعی است. او گفتار خود را با رعایت مؤدبانه بودن، تواضع و منطق تنظیم کرده تا ضمن حفظ امنیت فردی، اعتماد و حمایت دیگران را نیز جلب نماید. این شیوه تعامل نشان می‌دهد که زبان نه تنها کارکرد معرفتی و انتقال اطلاعات دارد؛ بلکه نقش سازگاران، هدایت‌کننده و کنش‌ساز در مناسبات اجتماعی و شبکه‌های انسانی ایفا می‌کند و ابزار اصلی تحقق تعامل اجتماعی موفق و تثبیت جایگاه هویتی فرد در گروه است.

علاوه بر گفتار مستقیم شخصیت‌ها، زبان نمادین و توصیفی نیز در فرایند اجتماعی‌سازی مؤثر است. توصیف Snow-White به‌عنوان دختری «سفید مثل برف، قرمز مثل خون و سیاه مثل آبنوس» نه تنها زیبایی و پاکی او را نشان می‌دهد؛ بلکه ملاک‌هایی برای ارزش‌گذاری اجتماعی و جایگاه او در جامعه‌ای که هنجارهای زیبایی و فضیلت را تعریف می‌کند، ارائه می‌دهد. از این منظر، زبان نه تنها وسیله توصیف، بلکه ابزار انتقال فرهنگ، هنجار و ارزش‌های اجتماعی است. در مجموع، زبان در قصه Little Snow-White هم به‌عنوان ابزار تعامل اجتماعی و هم به‌عنوان ابزار اجتماعی‌سازی و پذیرش هنجارها و ارزش‌های گروهی عمل می‌کند. شخصیت‌ها از طریق گفتار خود، جایگاه اجتماعی خود را تثبیت می‌کنند، روابط انسانی را تنظیم می‌نمایند و به تدریج هویت فرهنگی و اجتماعی خود را شکل می‌دهند. این نکته، اهمیت تحلیل زبان در سطح جامعه‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی را در قصه‌های عامه‌پسند و ادبیات کودک و نوجوان نشان می‌دهد.

۲-۵. زبان، جادو و فریب

در روایت «پریچهر و هفت کوتوله»، زبان نه تنها بازتاب‌دهنده روابط قدرت و جایگاه اجتماعی شخصیت‌هاست؛ بلکه ابزاری فعال برای کنترل، اغوا و تغییر سرنوشت محسوب می‌شود. نمونه بارز این کارکرد، گفتار زن‌باباست. او برای نزدیک شدن به پریچهر و اعمال نفوذ، از گفتاری به ظاهر مهربان و عاطفی بهره می‌گیرد. هنگامی که در هیئت زنی دوره‌گرد ظاهر می‌شود، زبانش سرشار از وعده‌های اغواگر و جملات جذاب است:

«زن‌بابا... هنگامی که در هیئت یک زن دوره‌گرد ظاهر می‌شود، گفت: بیا دخترم، این شانه جادویی موهایت را زیباتر می‌کند... این

سیب سرخ تازه است، از باغ خودم آورده‌ام» (فاروقی، ۱۳۵۷: ۸۸). → زبان زن‌بابا از طریق وعده‌های فریبنده و ظاهر

مهربانانه، اعتماد پریچهر را جلب می‌کند و زمینه اعمال شر و خشونت را آماده می‌سازد.

این جملات نه صرفاً بازنمایی واقعیت، بلکه کنش‌هایی فعال هستند که اعتماد قربانی را جلب کرده و زمینه اعمال نفوذ و خشونت را فراهم می‌آورند. زبان زن‌بابا به‌مثابه ابزاری برای اعمال قدرت و بازتولید سلسله‌مراتب اجتماعی عمل می‌کند؛ او با مهارت‌های زبانی خود، کنش‌های اجتماعی را در جهت اهداف شخصی هدایت می‌کند و نیات واقعی را در پس پوششی اجتماعی پنهان می‌سازد. همچنین، این گفتار نمونه‌ای از تضاد میان صداهاى مختلف است که چند لایه معنا و قدرت را در روایت، فعال می‌کند. بدین ترتیب، زبان در این داستان نه صرفاً وسیله بازنمایی، بلکه عاملی فعال در سازمان‌دهی قدرت، هدایت روابط اجتماعی و شکل‌دهی سرنوشت شخصیت‌ها است؛ پدیده‌ای که اهمیت تحلیل جامعه‌شناسانه و زبان‌شناسانه آن را در ادبیات عامه‌پسند برجسته می‌سازد. از منظر زبان‌شناسی اجتماعی، این کارکرد زبانی بازتاب‌دهنده دو وجه اساسی است: نخست کارکرد کنشی زبان، یعنی توانایی آن در ایجاد تغییر واقعی در وضعیت شخصیت‌ها (مرگ موقت پریچهر به‌واسطه زبان فریبنده زن‌بابا)، و دوم کارکرد ایدئولوژیک زبان، که در این مثال به‌منزله ابزار تثبیت سلطه بر دیگری عمل می‌کند. این موضوع بیان‌گر آن است که زبان فراتر از نقش انتقال معنا عمل می‌کند و به‌عنوان عامل کنش‌ساز، قادر است ساختارهای واقعیت اجتماعی را شکل دهد و حتی به‌صورت نمادین مرزهای تجربه انسانی، مانند زندگی و مرگ را بازتعریف کند. زن‌بابا وقتی در هیئت زن دوره‌گرد ظاهر می‌شود، می‌گوید:

«بیا دخترم، این شانه جادویی، موهایت را زیباتر می‌کند» (همان: ۱۸).

«این سیب سرخ تازه است، از باغ خودم آورده‌ام» (همان).

از سوی دیگر، عنصر جادو در زبان با مفاهیم اسطوره‌ای و کهن‌الگویی نیز پیوند می‌یابد. استفاده از واژه‌هایی مانند «سیب مسموم» یا «شانه جادویی» نشان می‌دهد که زبان داستان، واجد بار نمادین است. در سنت‌های فرهنگی، سیب معمولاً نماد زیبایی، وسوسه و گناه است؛ «گزارشگران تورات و سپس قرآن چه‌بسا بر پایه اسطوره‌های کهن، درباره درخت ممنوعه سخنان گوناگون گفته‌اند: گندم، انگور، انجیر، کافور، عناب، حنظل، سیب، دانایی، حسد، جاودانگی و ... از این میان آنچه زبان زد شده و در شعر و ادب و هنر نیز بازتاب یافته، در فرهنگ اسلامی گندم است و در فرهنگ فرنگی سیب» (راستگو و امیرنژاد، ۱۳۹۵: ۱۱۹). و این‌جا زبان زن‌بابا با پیوند دادن آن به عشق و زیبایی، از بار معنایی نمادین برای تقویت جنبه فریبنده استفاده می‌کند. به‌بیان دیگر، زبان در این روایت، صرفاً وسیله‌ای برای انتقال پیام نیست؛ بلکه در سطح نمادین، کارکردی جادویی و تأثیرگذار بر ناخودآگاه جمعی مخاطبان دارد. در مقابل، زبان پریچهر در این بخش از روایت، ساده، صادقانه و بی‌پیرایه است. او با اعتماد به زبان ظاهراً خیرخواهانه زن‌بابا، گرفتار فریب می‌شود. این تضاد میان زبان صادقانه و زبان فریبکارانه، نمونه‌ای روشن از تقابل خیر و شر در سطح زبانی است که ساختار قدرت و اخلاق را در بطن روایت بازتولید می‌کند. زبان در این مثال قدرت آن را دارد که واقعیت اجتماعی را دگرگون کند، اعتماد بسازد یا ویران نماید و مرز میان حقیقت و توهم را جابه‌جا سازد. از این‌رو، می‌توان گفت که زبان در این قصه، در پیوندی تنگاتنگ با جادو و فریب، نقش آفرینی می‌کند و به بازنمایی پیچیده‌ای از کارکردهای اجتماعی و نمادین زبان در فرهنگ عامه می‌انجامد.

در قصه Little Snow-White نیز زبان علاوه بر کارکردهای اجتماعی و هویتی، به‌عنوان ابزار جادو، فریب و اعمال سلطه نیز نمود پیدا می‌کند. نامادری با بهره‌گیری از گفتار و زبان، قدرت خود را تحکیم کرده و از طریق فریب، قصد دارد جایگاه Snow-White را تهدید کند. زبان در این داستان، نه تنها وسیله‌ای برای برقراری ارتباط، بلکه ابزاری برای نفوذ روانی، اعمال کنترل و هدایت رفتار دیگران است. یکی از مصادیق بارز این عملکرد زبان، مکالمه‌های زن نامادری با آینه جادویی است:

«آینه، آینه، روی دیوار، کی در این سرزمین زیباترین است؟»

در این جمله، نامادری از زبان و گفتار به‌عنوان وسیله‌ای برای بازنمایی و تثبیت قدرت و جایگاه اجتماعی خود استفاده می‌کند. پاسخ آینه، که همواره حقیقت را بازگو می‌کند، منجر به ایجاد حس حسادت و تقابل در او می‌شود و زبان، از طریق تکرار و پرسش‌های بنیادین، عامل تحریک احساسات منفی و کنترل رفتار فردی قرار می‌گیرد. این نمونه نشان می‌دهد که در بافت داستان، زبان می‌تواند به ابزار جادویی برای شکل‌دهی رفتارهای روانی و اجتماعی تبدیل شود. نمونه دیگر، مکالمات نامادری با Snow-White است که در قالب فریب و استتار ارائه می‌شود. او با تغییر چهره و لباس، خود را به شکل زنان پیری در می‌آورد و با گفتاری مهربانانه و تبلیغی، Snow-White را اغوا می‌کند:

«چیزهای خوب برای فروش، خیلی ارزان، خیلی ارزان».

زبان در این جا به عنوان ابزار اغوا و فریب عمل می‌کند. مهارت نامادری در استفاده از کلمات، القای اعتماد و پوشاندن نیت واقعی خود، نشان‌دهنده این است که گفتار می‌تواند عامل مستقیم در ایجاد خطا، گمراهی و اجرای جادوهای اجتماعی یا روانی باشد. Snow-White با اعتماد به زبان فریبکارانه او، قربانی نقشه نامادری می‌شود، که این نمونه به‌وضوح نقش زبان در دستکاری رفتار و هدایت کنش‌های دیگران را نشان می‌دهد.

به‌طور کلی می‌توان گفت قصه Little Snow-White نشان می‌دهد که زبان نه تنها ابزار ارتباط و تعامل اجتماعی است؛ بلکه می‌تواند به شکل هوشمندانه‌ای در خدمت جادو، فریب و اعمال سلطه روانی و اجتماعی قرار گیرد. این ویژگی زبان، اهمیت تحلیل آن از منظر جامعه‌شناسی زبان و زبان‌شناسی فرهنگی را دوچندان می‌کند و نشان می‌دهد که گفتار در بافت داستان، هم وسیله انتقال هنجارها و ارزش‌ها و هم ابزار قدرت، فریب و نفوذ روانی است.

۶-۲. زبان و عدالت/ انتقام

در قصه «پریچه‌ر و هفت کوتوله»، زبان به عنوان ابزار اصلی برای شکل‌گیری و تحقق عدالت و نیز برای بازنمایی انتقام، عمل می‌کند. عدالت در این متن نه صرفاً به معنای قضاوت رسمی و حقوقی، بلکه به عنوان برقراری نظم اخلاقی و جبران بی‌عدالتی‌های روا شده بر قهرمان، تعریف می‌شود. از سوی دیگر، انتقام نیز به عنوان شکل دیگر از عدالت عمل می‌کند؛ جایی که زبان، وسیله آشکارسازی حقیقت و در نتیجه، بازگرداندن عدالت است. یکی از مهم‌ترین نمونه‌ها را می‌توان در گفت‌وگوی آینه و زن جادوگر مشاهده کرد. آینه به عنوان «فاعل گفتاری» حقیقت را آشکار می‌سازد و با صراحت می‌گوید:

«زن‌بابا که خبر زنده بودن پریچه‌ر و عروسی او را با پسر والی شنید، از غصه جان سپرد و به سزای اعمال خود رسید» (فاروقی، ۱۳۵۷: ۹۵).

→ این نمونه نشان می‌دهد که زبان (اطلاع‌رسانی و خبر) خود سازوکار تحقق عدالت را فراهم می‌کند؛ بدون مداخله ساختار رسمی یا خشونت مستقیم، زن‌بابا مجازات می‌شود.

«ما تو را به خواهری قبول می‌کنیم... اگر میل داری می‌توانی اینجا بمانی» (همان: ۹۰). → این گفتار، حمایت اجتماعی و بازتولید نظم اخلاقی را تضمین می‌کند و عدالت جمعی را برقرار می‌سازد.

«پریچه‌ر شروع کرد به گریه کردن و به شکارچی گفت: مرا نکش و به جای من حیوانی را شکار کن و دل و جگر او را برای زن‌بابا ببر...» (همان: ۱۹). → پریچه‌ر با زبان و گفت‌وگو، عدالت شخصی و بقای خود را تأمین می‌کند و از خشونت بی‌واسطه جلوگیری می‌کند.

«آینه در جواب گفت: درست است که تو خوشگلی اما پریچه‌ر از تو خوشگل‌تر است» (همان: ۱۸). → آینه به‌مثابه نهاد داوری زبانی، مرجعیت اخلاقی و عدالت نمادین را برقرار می‌کند و زن‌بابا را در موقعیت پاسخگویی قرار می‌دهد.

این جملات، آغازگر روند بی‌عدالتی و ستمی است که بر پریچه‌ر روا می‌شود. زن جادوگر از طریق زبان آینه، با حقیقتی مواجه می‌شود که با خواست قدرت‌مدارانه او در تضاد است و همین تضاد، کنش انتقام‌جویانه او را فعال می‌سازد؛ بنابراین زبان، هم علت نزاع و هم محرک چرخه انتقام است. از سوی دیگر، زبان پریچه‌ر در برابر شکارچی، نقشی حیاتی دارد. وقتی پریچه‌ر برای نخستین بار با شکارچی تنها می‌شود و داستان بدرفتاری زن‌بابا و دستور قتلش را تعریف می‌کند، در پاسخ به پرسش شکارچی درباره رفتار زن‌بابا، می‌گوید:

«من کاری نکردم» (همان: ۱۹). → کارکرد زبانی: بازنمایی هویت بی‌گناه و مظلوم پریچه‌ر؛ زبان مقاومت و دفاع از خود.

پریچه‌ر پس از گریه کردن و شرح وضعیتش به شکارچی، پیشنهاد می‌دهد که جانش حفظ شود و جان حیوانی جایگزین شود: «پریچه‌ر شروع کرد به گریه کردن و به شکارچی گفت: مرا نکش و به جای من حیوانی را شکار کن و دل و جگر او را برای زن‌بابا ببر و در عوض گردن‌بند مروارید من را هم برای خودت بردار» (همان: ۱۹). → کارکرد زبانی: نمونه‌ای از مقاومت فعال و بازتعریف سرنوشت از طریق گفتار؛ همچنین، نشان‌دهنده قدرت زبان در بازسازی عدالت و حفظ حیات.

این جملات، مصداق روشنی از قدرت زبان برای تعلیق حکم مرگ و بازتعریف عدالت هستند. به بیان دیگر، پریچهر با اتکا بر زبان، مرگ را از خود دور کرده و عدالت را در سطحی فردی احیا می‌کند؛ زیرا بی‌گناهی او با شهادت کلامی خودش و قانع شدن شکارچی برملا می‌شود. نقطه اوج عدالت در پایان روایت، رخ می‌دهد؛ جایی که زبان، دیگر در سطح تعامل روزمره عمل نمی‌کند؛ بلکه در هیئت گفتمان حقیقت ظاهر می‌شود. خبر زنده بودن پریچهر و پیوند او با پسر شاه نه صرفاً اطلاع‌رسانی ساده، بلکه کنشی زبانی است که کارکردی تنبیهی و داورانه می‌یابد و زن جادوگر را در برابر حقیقت آشکار قرار می‌دهد. در این مرحله، زبان به‌مثابه سازوکار عدالت نمادین عمل می‌کند؛ زیرا بی‌آن که ساختارهای رسمی حقوقی مداخله کنند، صرف شنیدن حقیقت به‌عنوان رخدادی زبانی، به مجازاتی روانی و وجودی برای زن جادوگر تبدیل می‌شود و او را ناگزیر با پیامد اعمال خود مواجه می‌سازد. بدین ترتیب، زبان در ساختار روایی، نقشی فراتر از ابزار ارتباطی یافته و به نیرویی عدالت‌ساز و سامان‌دهنده پایان قصه تبدیل می‌شود. بدین سان، زبان در این قصه، نه امری خنثی و منفعل، بلکه نهاد داوری و عدالت‌ورزی است که جایگزین خشونت می‌شود و تحقق عدالت را از طریق گفتمان و کلمات امکان‌پذیر می‌سازد. در نتیجه، روایت نشان می‌دهد که حقیقت و عدالت در جهان قصه، نه با ابزار قهرآمیز، بلکه با قدرت نمادین زبان، آشکار و تثبیت می‌گردند.

در قصه Little Snow-White زبان، نقش مهمی در بازنمایی مفاهیم عدالت و انتقام دارد؛ چرا که گفتار و روایت‌ها نه تنها جریان داستان را هدایت می‌کنند؛ بلکه به ابزار اخلاقی و نمادین در بازتوزیع عدالت اجتماعی تبدیل می‌شوند. زبان در این داستان، وسیله‌ای برای آشکارسازی حقیقت، محکوم کردن ظلم و اجرای عدالت است و نشان می‌دهد که چگونه گفتار می‌تواند کارکرد قضوتی و اخلاقی داشته باشد. یکی از نمونه‌های بارز این کارکرد، پاسخ‌های آینه جادویی است که حقیقت را بدون تحریف بیان می‌کند:

«ای ملکه، تو از همه، اینجا زیباتر هستی؛ اما آن طرف تپه‌ها، جایی که کوتوله‌های هفت‌گانه زندگی می‌کنند، سفیدبرفی هنوز زنده و سالم است، و هیچ‌کس به زیبایی او نیست».

این پاسخ، زبان را به‌عنوان ابزار آشکارسازی حقیقت و مقابله با ظلم نشان می‌دهد. آینه با گفتار مستقیم و صادقانه خود، زن نامادری را در موقعیتی قرار می‌دهد که حسادت و ظلم او را به چشم می‌آورد و زمینه‌ساز اجرای عدالت الهی و طبیعی می‌شود. از منظر جامعه‌شناسی زبان، این نمونه نشان می‌دهد که گفتار می‌تواند نقش نظارتی و اخلاقی در بازتوزیع عدالت اجتماعی ایفا کند. نمونه دیگری از کارکرد زبان در عدالت و انتقام، توصیف پایانی سرنوشت زن نامادری است:

«سپس مجبور شد کفش‌های داغ سرخ را به پا کند و برقصد تا از شدت درد جان داد».

در این بخش، زبان روایت با توصیف جزئیات شکنجه و مرگ زن نامادری، بازتاب اجرای عدالت و مجازات ظلم است. گفتار داستانی، ضمن روایت رویداد، به‌طور ضمنی پیام اخلاقی و اجتماعی منتقل می‌کند؛ نشان می‌دهد که رفتارهای ناعادلانه و سوءاستفاده از قدرت، سرانجام با مجازات روبه‌رو خواهد شد. همچنین، دیالوگ کوتوله‌ها و Snow-White که به محافظت و حمایت او می‌پردازند، نشان‌دهنده نقش زبان در بازسازی عدالت و تقویت امنیت اجتماعی شخصیت مظلوم است:

«اگر از خانه ما مراقبت کنی، آشپزی و مرتب کردن تخت‌ها و شستن و دوختن و بافتن انجام دهی و همه چیز را تمیز نگه داری، می‌توانی پیش ما بمانی و هیچ کمبودی نخواهی داشت».

این گفتار نه تنها بازتاب همکاری و همبستگی اجتماعی است بلکه نشان می‌دهد که عدالت و حفاظت از مظلوم با تعامل و استفاده درست از زبان امکان‌پذیر است. بدین ترتیب، قصه Little Snow-White با استفاده از زبان، هم ظلم و حسادت را آشکار می‌کند و هم مجازات و عدالت الهی / اجتماعی را بازنمایی می‌کند. زبان در این روایت، ابزاری برای انتقال هنجارهای اخلاقی، تبیین عدالت و اجرای انتقام در چارچوب فرهنگی و نمادین داستان است.

۳- نتیجه‌گیری

تحلیل گفتمان انتقادی روایت «پریچهر و هفت کوتوله» نشان می‌دهد که زبان در این متن نه صرفاً ابزار روایتگری، بلکه سازوکار بنیادین بازتولید و چالش قدرت است. گفتمان زن‌با/با/ملکه با بهره‌گیری از راهبردهای زبانی تحقیر، حذف و نام‌گذاری ارزشی، شکل نمادینی از خشونت زبانی را به نمایش می‌گذارد. زبانی که اقتدار خود را از پذیرش اجتماعی و هژمونی فرهنگی می‌گیرد. در

برابر آن، زبان پریچهر در مقام گفتمان مقاومت، با تکیه بر ارزش‌های اخلاقی و عدالت‌محور، نظم مسلط را به چالش می‌کشد و امکان بازتعریف هویت زنانه را در چارچوبی اخلاقی و جمع‌محور فراهم می‌سازد. زبان کوتوله‌ها نیز به‌منزله گفتمان همبستگی، فضای گفت‌وگویی و میانجی میان سلطه و مقاومت پدید می‌آورد. مقایسه این روایت با «سفیدبرفی» نشان می‌دهد که در گفتمان غربی، حقیقت در مرجعی بیرونی و مطلق (آینه) نهادینه می‌شود؛ درحالی‌که در بافت فرهنگی ایرانی، مشروعیت حقیقت از روابط درونی، خویشاوندی و گفت‌وگوهای جمعی برمی‌خیزد. از این منظر، گفتمان ایرانی بر خلاف الگوی فردگرایی اروپایی، واجد خصلتی جمع‌گرا، اخلاق‌محور و درون‌زا است. بنابراین، زبان در «پریچهر و هفت کوتوله» میدان کنش نمادینی است که در آن سرمایه زبانی، قدرت مشروع و مقاومت اخلاقی در فرایند بازتولید یا دگرگونی ساختارهای فرهنگی با یکدیگر تلاقی می‌کنند.

کتابنامه

الف. منابع فارسی

- امام، عباس. (۱۳۷۶). *جنبه‌هایی از تفاوت کلامی زن و مرد در ایران*. در مجموعه مقالات سومین کنفرانس زبان‌شناسی به کوشش یحیی، م. و دبیرمقدم، م. انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی: تهران.
- باطنی، محمدرضا. (۱۳۶۳). *چهارگفتار درباره زبان*، (چاپ دوم). تهران: آگاه.
- شیروان، ژینوس. (۱۳۷۶). «بررسی معنایی اصطلاح جامعه‌شناسی زبان». *فلسفه*، (۲).
- راستگو، محمد و امیرنژاد، نسیم. (۱۳۹۵). «سیب فریب (پژوهشی درباره بازتاب میوه ممنوعه در شعر امروز)». *پژوهشنامه ادب غنایی*، ۱۴(۲۷)، ۱۱۵-۱۳۴. <https://doi.org/10.22111/jllr.2016.3157>.
- رضوانیان، قدسیه؛ باقری خلیلی، علی‌اکبر؛ پرهیزکار، فاطمه. (۱۳۹۰). *بررسی تاریخ بیهقی از دیدگاه جامعه‌شناسی زبان*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی). دانشگاه مازندران.
- فاروقی، عباس. (۱۳۵۷). *داستان‌های محلی اصفهان*. تهران: فروغی.

ب. منابع لاتین

- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power* (G. Raymond & M. Adamson, Trans). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Coates, J. (2013). *Women, men and language: A sociolinguistic account of gender differences in language* (3rd ed.). London: Routledge.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London: Longman.
- Fishman, J. A. (1970). *Sociolinguistics: A brief introduction*. Rowley, MA: Newbury House.
- Fishman, J. A. (1974). *The sociology of language: An interdisciplinary social science approach to language in society*. In T. A. Sebeok (Ed.), *Current trends in linguistics* (Vol. 12). The Hague: Mouton.
- GrimmStories. (n.d.). Snow White. Retrieved from https://www.grimmstories.com/en/grimm_fairy-tales/snow-white
- Hall, S. (1996). *Introduction: Who needs identity?* In S. Hall & P. du Gay (Eds.), *Questions of cultural identity* (pp. 1-17). London: SAGE Publications.
- Hymes, D. (1974). *Foundations in sociolinguistics: An ethnographic approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Matthews, P. H. (2014). *The concise Oxford dictionary of linguistics* (3rd ed.). Oxford University Press.

- Trask, R. L., & Stockwell, P. (2007). *Language and linguistics: The key concepts* (2nd ed.). Routledge.
- Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. New York: William Morrow

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی